

ФАКТОРИ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Гораш О.С., доктор с.-г. наук, професор

e-mail: GorashAS@i.ua

*Бесіда В.В., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Подільський державний аграрно-технічний університет*

Одним з найголовніших і основних факторів в основі задіяного процесу вирощування сільськогосподарських культур знаходиться біологічний фактор. Він закономірно представлений видом на матриці якого виведені сорти і гібриди.

Сорти створюються селекціонерами на основі рекомбінації ДНК або реконструкції клітини. Використовуються, як класичні методи селекції, так і сучасні до яких відноситься генна та клітинна інженерія. Всі зміни, які здійснюються в селекційному процесі спрямовані на ріст і розвиток рослин та обмін речовин організму. Все це дає підстави стверджувати про те, що біологічний фактор належить до факторів управління ростом і розвитком рослин на основі програмного забезпечення в якому задіяний інтелект селекціонера.

Важливою умовою реалізації біологічного потенціалу сортового генотипу є використання високоякісного насіння. Саме насіння є матеріальним носієм структури ДНК від якого повною мірою залежить реалізація біологічного потенціалу сортового генотипу. Тому якість насіння в сучасних технологіях вирощування відіграє досить важливе значення і є важливою запорукою формування агрофітоценозу вже під час його проростання.

Важливим чинником впливу є фактори вегетації. До таких відносять тепло забезпечення, фотосинтетичну активну радіацію, тривалість світлового періоду доби, температурний режим, забезпечення вологою, розподіл опадів. Відповідно зазначені фактори належать до не керованих людиною. Але використання їх значною мірою залежить від агротехнічних заходів, строків їх виконання. Зокрема, якість основного обробітку ґрунту та строки його проведення сприяють накопиченню і збереженню вологи. Від строків сівби залежить використання сонячної радіації, тепла, вологи. Від тривалості світлового періоду доби під час вегетації залежить регуляція росту і розвитку рослин. Зокрема, у ячменю це проявляється на процесі куціння, у рослин гречки зазнають змін ознаки з якими пов'язана тривалість періоду вегетації. Напрямо розміщення рядків сприяє характеру ценотичної взаємодії між рослинами від чого залежить перехід від вегетативного періоду розвитку до генеративного.

До керованих факторів управління ростом і розвитком належать технологічні фактори, тобто це фактори, параметри яких задаються спеціалістами. До таких належать: застосування мінеральних добрив, норми висіву насіння, ширина міжрядь, розміщення насіння за глибиною загортання, рівномірність розміщення насіння вздовж рядка, позакореневе підживлення

рослин мікродобривами. Встановлено, що на кушення зернових культур особливо впливає азотно-фосфорне мінеральне живлення.

Польова схожість насіння та виживання рослин залежать від фону мінерального живлення. У свою чергу, від цього технологічного фактора залежить формування посівів, рівень урожайності та якість вирощеної продукції.

Технологічні фактори можуть мати параметри від мінімальних до максимальних значень залежно від того, які завдання ставляться перед виробництвом.

Список використаної літератури

1. Гораш О.С., Климишена Р.І. Ячмінь: Теоретичні основи технології вирощування. Навчально-практичне видання. Кам'янець-Подільський, 2019. 64 с.
2. Гораш О.С., Климишена Р.І. Залежність росту і розвитку ячменю ярого від технологічної досконалості процесу сівби. *Сучасний стан науки в сільському господарстві та природокористуванні: теорія і практика: Міжнародна наукова інтернет-конференція. 20 листопада 2019 р.* Тернопіль, 2019. С. 68.
3. Климишена Р.І. Польова схожість та виживання рослин озимого пивоварного ячменю залежно від внесених мінеральних добрив та норм висіву насіння. *Збірник наукових праць.* Київ, 2012. Вип. 14. С. 71–73.
4. Gorash A., Klymyshena R., Havrylianchyk R. Formation of crops, productivity and quality of malting barley grain depending on technological factors: Scientific achievements in agricultural engineering, agronomy and veterinary medicine: Scientific monograph. Vol. 2, No. 1. Krakow, 2017. P. 248–263.